

# L'ART DEL PAGÉS

SECCIÓ DOCTRINAL, AGRONÓMICA Y BIBLIOGRÁFICA.

## BIBLIOGRAFÍA.

Poesías festivas y satíricas de Vicens García.

(Rector de Vallfogona.)

¿Quí de vosaltres no ha sentit á parlar del célebre Dr. Vicens García, conegut vulgarment ab lo nom de «Lo Rector de Vallfogona»? Pochs, també, de vosaltres hauréu deixat de sentir ab gust alguna de las sevas populars composicions en vers. Donchs, bé, tots aquells que vulgau obtenir totas sas poesías jocosas, las trovaréu en un volúm que s' acaba de publicar en la llibrería espanyola, Rambla del Mitj, n.º 20, Barcelona, ahont per 2 pessetas vos las donarán. Aquesta última edició, arreglada sobre la feta en l' any 1700 y adornada ab lo retrato del autor y un gran número de dibuixos entreposats en lo text, está molt ben presentada, en bon paper y lletra clara.

Als que vulgan completar la colecció de las poesías del rector de Vallfogona los hi hem de dir, que en la mateixa llibrería del editor Sr. Lopez hi trobarán, per l pesseta, totas las poesías serias que publicá tan renombrat autor.



## Festa inaugural del «Centre Català» de Sabadell.

Agrahím l'envió del volum que conté los principals discursos pronunciats y las composicions literarias llegidas en la festa inaugural del «Centre Català» de Sabadell, celebrada en los dias 26 y 27 de Mars del present any, de la que ja tenen coneixement nostres lectors.

De sa detallada lectura 'n resulta que 'ls catalanistas de Sabadell y 'ls que los hi feren costat profesan las mesmas doctrinas en lo referent á las ideas de patria exposadas en mes d' una ocasió en las planas de nostre periódich.

A ser possible, voldriam que tothom pogués empapar-se de son contingut, ab la convicció de que 'l número d' adeptes aumentaria encara d' una manera mes rápida.

Felicitém á la Associació Sabadellenca per sos esforços en pró de la causa regional.

---

## Las Caixas de Préstams Rurals. (\*)

### Sa historia y activitat.

#### II.

En tots los payssos la situació de la classe agrícola es á curta diferencia la mateixa, y per totas parts se cercan los medis pera posar remey als mals que la agobian. Pero mentres que en Alemania las *Caixas de Préstams Rurals* han sortit purament de la iniciativa particular, en altres payssos los governs, reconeixent la inmensa utilitat d' aquestas institucions, treballen per sa part pera cridar sobre ellas la atenció de sos governats.

Admetém aquesta manera de propagar la idea, méntres no 's fassi cap classe de pressió pera la fundació de las *Caixas*; puix

(\*) Véigis lo número anterior.



enteném que 'ls agricultors dehuen associarse *lliurament* y organisarse constituhint aixís un poder, sens lo qual res podrán los altres poders que en conjunt forman l' Estat.

En Suissa y cantó de Berna la Societat económica aliada ab la Direcció del Interior ofereix ab data 22 de Janer de 1886 tres premis de 500, 300 y 200 franchs respectivament pera las tres primeras associacions de crédit que, conforme al sistema Raiffeisen s' establescan en lo cantó de Berna.

Del 3 al 7 d' Octubre de 1885 se reuní á Budapest, capital d' Hungría, un congrés agrícola internacional. En lo discurs d' overtura lo conde de Karolyi digué:

«Lo comité ha posat á la ordre del dia dos qüestions. La primera, la de la *crisis agrícola* toca directament á tots los nostres interessos económichs; en la *organización del crédito dels petits terratenientes*, que es lo segon tema á la ordre del dia, lo Comité creu trobar un d' aquells remeys que poden servir pera alleugerar los mals que en lo terreno de la agricultura se notan.»

M. Raiffeisen que degué d' intervenir en lo debat á qual efecte se l' habia convidat á assistir al Congrés, no pogué efectuarho á causa del estat de sa salut.

La segona qüestió, respecte de la que lo President conde de Dessewffy, digué que conmovia á la Europa entera, se discuti en las sessions del 6 y 7 d' Octubre, y 'l resultat fou la resolució de recomanar unánimement las *Caixas de Préstams Rurals* de Raiffeisen.

En la Diputació Provincial del Austria Inferior y sessió del 26 de Novembre de 1885 se posá á discussió la organizació del crédito agrícola. En son discurs digué 'l diputat doctor de Mitscha entre altres cosas:

«Ho confesso aquí francament, encare que no sigui grat l' escoltarho, que las veus de socorro que 's dirigeixen al Estat y al pays, las queixas de pressió y explotació, pera res serveixen. Es precis que cada hú obri per sí mateix y que tots s' associhin pera ajudarse mútua y solidariament.»

Y continuá:

«Los pochi ensaigs fets pera venir en aussili del crédito personal, no han tingut éxit porque las Caixas de Crédito fins ara existents, ab sos grans districtes, ab sas tendencias á fer grans ganancias, y ab son interés mol proper de la usura, han fet fiasco y de res poden servir á la població rural. D' aquest modo nos veyém



posats involuntariament devant la sèria pregunta de com podrà socorrers en aquest concepte als agricultors. Y per aixó recomaném á V. V. S. S. las *Caixas de Préstams Rurals* de Raiffeisen, basadas en lo principi de que cada hù ha d'ajudarse á si mateix, y que tant se han propagat en Alemanía.»

La Cámara Provincial resolgué enviar una Comissió pera que estudiés las *Caixas Rurals* en lo mateix lloch de son naixement; després d' haber portat á cap, dita Comissió, son comés, tornà á son pays pera recomanar ab molta eficacia la introducció d' aquestas institucions de crédit.

En Italia, la institució que 'ns ocupa, fou plantejada y propagada per lo doctor Wollemborg, catedràtic de la Universitat de Pádua, qui en lo curt espay de dos anys ha lograt fundar als voltants d' aquella ciutat unas 24 *Caixas de Préstams Rurals* y altres varias en lo centre y sur d' Italia. En un discurs pronunciat per lo ilustre catedràtic en lo Congrés internacional de Budapest, digué al acabar:

«La historia de las Asociaciones de Raiffeisen en los payssos del Rhin y 'ls primers ensaigs fets en ma pátria proban que ellas constituheixen lo mellor método pera millorar la situació dels agricultors. Encare que no resolguin del tot la qüestió, es cert que conduhintlas per la vía convenient, s' acostarán molt á la solució, retornant la forsa varonil als desgraciats agricultors perjudicats per los homens y per la naturalesa.»

«Més, pera que tinga éxit la institució es precis, ho repeteixo, que 'ls homens intel·ligents, de bona posició, s' interessin per la cosa y la serveixin ab devoció y entussiasme. Jo tinch confiança en aquesta última, y desitjo que l' exemple, tan digne d' imitació, donat per M. Raiffeisen á las voras del Rhin, trobi imitadors en tots los paysos que estiguin en semblant situació...»

Las caixas d' Italia tenen desde 1885 son orga en la prempsa com la tenen tambe los Alemans.

En Fransa propaga la idea Fray Lluís de Besse qui conegué las *Caixas de Préstams Rurals*, en Italia. En lo número corresponent á Febrer de 1886 de *L' Union economique*, lo conegut amich del poble, publicá un article entussiaista sobre l' assumpto. Molta gracia té la manera com tracta de treure als poruchs lo sust que podria causarlos la solidaritat: «La solidaritat ilimitada de las caixas del sistema Raiffeisen, diu, es comparable á un guardia á civil qui sols temen los xicots y 'ls malfactors. La gent honrada está ben convensuda de que es son mellor amich que ab sos cuydados pro-



cura que puguin dormir en pau». Lo autor cita després los parers de autoritats belgas sobre nostras caixas, entre altres lo del diputat d' Andrimont, qui declará en lo Parlament belga en ocasió del debat sobre lo crèdit agrícola, que la lley de crèdit votada per aquella cambra de res absolutament habia servit. A consecuencia d' aquest debat, lo célebre mestred' economia política E. de Laveleye escrigué al doctor Wollemborg: «Sense la fundació de las *Caixas de Préstams Rurals*, la mellor lley sobre 'l crèdit agrícola sols será lletra morta. Nosaltres ne tenim feta experiència en Bèlgica.» En lo final de son article M. de Besse expressa sa satisfacció de que 'l clergue Italiá fomenta ab verdader entusiasme nostra institució y afegeix que en veritat no podria fer obra que estigués mes ab armonía ab lo cristianisme.

Molt podriam dir encare sobre la aceptació casi universal que han obtingut y venen obtenint cada dia mes las caixas del sistema Raiffeisen; pero ja n' hi ha prou avuy. Pera altre article nos reservém lo donar per medi de números y altres datos, mes idea de la activitat desplegada per las *Caixas de Préstams Rurals* y dels resultats obtinguts.—R.

---

## SECCIÓ D' AGRICULTURA PRACTICA.

### Lo Rat-penat.

#### Animals útils á la Agricultura.

Lo Rat-penat ó Rata-pinyada, (*Vespertilio Pipistrellus*), es sens dupte l' animal més útil pera la agricultura, donchs s' alimenta sola y esclusivament d' insectes que persegueix sense descans durant la cayguda de la tarde y de bon matí. Es mamífer y destrueix totas tas papallonas nocturnas, com son: las phalenas, geómetras, tиныas, las llibreas, los bombix, crisorreas y altres mil especies, quals larvas causan tant dany als arbres y fruyts.

N' hi ha de diferents tamanyes, però la més comuna es la de nostres climas que habita en los portxos, golfas de las casas antigüas y en algunas covas de nostras montanyas.

Es costum massa repetida en los pobles lo cassarlas la canalla á cops de canya per lo sol gust de martiritzarlas cremantllas. Aquesta costum s' hauria de rependre y castigar y aixís nos veuriam lliures de molts plagas que malmetan nostres fruyts.

Respectéula, donchs, pagesos.

EMILI PASCUAL.



SECCIO DE VARIETATS.

LA GINESTAYRE.

Rossa n' es la ginestayre  
que ve Collsarola avall;  
rossa n' es com la ginesta  
que sos dits van esfullant.  
Ne té les cistelles rases  
y á curull lo devantal,  
y encara, aixona que aixona,  
les branquetes va esflorant;  
talment que roba, diriau,  
la rossor als ginestars  
per portarla á Barcelona  
lo dia de Corpus sant.  
Allí té la mare cega  
que avuy plorava de fam:  
—No ploreu, la meua mare,  
li deya ella sospirant;  
jo vaig á cullir ginesta,  
compradors no 'n faltarán.—  
Quan arriba á Barcelona  
la ginestayre es un maig;  
lo rastre de flors que deixa;  
una estela d' or apar.  
Ne du la falda que 'n vessa  
y un cistell á cada bras;  
grogna n' es com unes dobles,  
no li 'n farà guanyar cap!  
la pobreta de sa mare  
montanyes d' or s' ha format:  
ja s' en va ab la seva filla,  
«Flor de ginesta» á cridar.  
La ginestayre bé agrada,  
les floretes altre tant,  
que les flors tenen un dia.  
la ginestayre quinze anys.  
L' un les demane aixonades,  
l' altre lligadas á ram,  
quí para la barretina,  
quí esten un mocador blanch.  
Mentres ven flor de ginesta  
la professó va arribant,

al só de la cornamusa  
ve l' exèrcit dels gegants,  
ab las seves geganteses,  
diu que son deu aquest any:  
tots ells van armats de porra,  
totes elles de ventall.  
Al Bou segueix la Mulassa  
fentli recorts de Nadal,  
les timbales timbalejan,  
rugeix lo Lleó daurat  
prop de l' Aliga que aixampla  
ses ales, com per volar,  
ab eixos monstres que fugen  
del gran Deu dels cristians.  
Segueixen creus y banderes  
y frares negres y blanchs.  
La cega resa que resa,  
sa filla no resa tant,  
espargint la flor sobrant  
carré' amunt y carré' avall.  
Quan arriba la custòdia,  
ella aboca 'l devantal:  
sa mare del cor aboca  
la flor de sos prechs y salms.  
Del vericle que flameja  
devalla á sos ulls un raig.  
que s' obren com les poncelles  
al bes del dia que naix;  
y veu la hostia del Altíssim,  
per sempre sia alabat,  
entre fileres de ciris.  
y coronas de brillants.  
Sol de les ànimes pures,  
¡oh Jesùs sacramental!  
lo que aquells dos cors vos dihuen  
miranvos y sospirant,  
digauho á aquells quenohi vehuen  
perqué no us volen mirar.

JASCINTO VERDAGUER, Phre.



## SECCIÓ DE NOTICIAS AGRICOLAS.

**Baix-Aragó.**—Segons noticias del baix Aragó es molt precaria la situació de la pagesia d' aquell pays, per haverse perdut tota la cullita d' oli en los cinch ultims anys.

La situació de la comarca Aragonesa, es tant trista, que hi ha pobles en la part baixa ahont no 's pot menjar pá y passen de molts mils las fincas anunciadas pera sa venda per nó poguer pagar la contribució al Estat.

La Comissió provincial de Huesca ho ha fet present al Consell d' Ministres.

**Cassadors furtius.**—Diuen de Sitjes que hi ha algun aficionat á la cassa que ab tot y ser temps de veda, molts son los dias que surt á cassar perdius ab reclam.

**Exportació de vins.**—Durant lo mes d' Abril últim la exportació de vins espanyols á Fransa ha pujat á 511,636 hectólitres ó sigui casi la mateixa quantitat que se exportá en igual mes del any passat.

**Segurs agrícoles.**—A Andalucia 's tracta de establir compaynias especials de segurs agricolas que tindrán per únich objecte assegurar á Málaga, Sevilla, Granada, Córdoba, etc. los perjudicis de las inundacions, la seca y altres mals semblants, quedant escluit tot lo mal que puguin fer la llagosta, filoxera, los aucells y tota classe de insectes.

### MERCATS FIRAS Y CULLITAS.

**Figueras** —Blat. de 17 á 18 pessetas.—Mestall, de 15 á 17.—Ordi, de 9 á 9'50.—Cibada, de 7 á 7'50.—Blatdemoro, de 11 á 12.—Mill, de 13 á 13'50.—Panís, de 9 á 10.—Fasols, de 12 á 18.—Ciurons, de 14 á 20.—Guixas á 11.—Llobins, de 7 á 8.—Fabas, de 13 á 13'50.—Vessas, de 14 á 14'50.—Pèsols, de 11 á 12.—Patatas del pais, de 4 á 5 pesetas lo quintá de 41'600 kilograms.—Id. extranjeras, de 5'50 á 6.—Oli, á 8'50 pessetas lo mayal de 12'40 litros.—Ous, á 69 céntims de pesseta la dotzena.

**Fransa.**—En los mercats del Mitjdia de Fransa s' accentuá l' alsa en los blats á mida que van disminuhint las existencias.

**Gandía.**—En lo Grau de Gandía ha comensat l' embarch de tomates d' aquellas hortas, haventse pagat de sis á set pessetas la arroba. Sembla que dit preu se sostindrà per alguns dias.

**La Bisbal.**—La fira, á pesar de que va ser concorreguda com anys passats, no hi hagué las transsaccions que era d' esperar donada la oferta, aixó es, la abundancia y la varietat d' articles posats á la venda.



**Montblanch.**—Escrihuen de Montblanch que á pesar dels mals causats per la inclemencia del temps, en alguns vinyats d' aquella comarca la brotada de las vinyas aquest any ha sigut abundantissima en rahims y aquestos prometen ser inmillorables, com algun contratemps no vinga á evitarho.

**Puigcerdá.**—Blat, á 27 pessetas carga. —Ségol, á 20. —Ordi, á 19. —Patatas, á 9. —Moltó, á 2 pessetas la carnicera. —Badella, á 1'25. —Bou, á 1. —Porch sech, á 2. —Llongonissa seca, de 4 á 6.

**Reus.**—En aquest mercat seguía complerta calma operantse únicament pera 'l consum.

**Sant Sadurní de Noya.**—*Vins:* pocas operaciones, cotisantse als següents preus:—Vi clar; de 17 á 20 pessetas los 121 litros. —Vi de taula, de 15 á 18. —Vi negre; de 19 á 22. —*Ous:* tendencias á la baixa per haver arribat algunas partidas del Urgell y Tortosa. Continúa venentse 'l de la comarca á 120 pessetas los 124 litros. —*Esperits:* Sense operaciones porque no hi ha existencias dels del pays. —*Ous:* molta abundancia y preus sostinguts. Ultimament s' han venut á 80 céntims la dotzena. —*Gallinas:* Se pagan de 4 pessetas á 4'50, segons classe. —*Cunills:* molt abundants y baratos, no excedint de 2'50 los mes grossos.

**Tarragona.**—D' algun temps ensá nostres mercats se distingeixen per la escassetat de transaccions.

**Vich.**—Diu *La veu del Montserrat* del dissapte prop passat:

—Al últim lo temps s' es assossegat, y la Pásqua de Cincogesma ha sigut verdaderament l' entrada al istiu, puix lo calor á l' hora del sol no es ja primaverat. Ab las darreras plujas los camps de blat han millorat molt, y si no sobrevé contratemps aquí á la Plana hi haurá una regular cullita. Los ordís si que están mals; puix se veu que la major part ó per haver sigut sembrats massa aviat ó massa tart, no pogueren fer la naxensa en bona sahé. —Avuy han surtit á mercat molts cistellets de madoxas, establintse competencia profitosa pel consumidor entre 'ls revenedors de madoxas de jardí que venen de la Garriga. A la plassa han eixit alguns cistells de madoxas de bosch que s' venian á mitja pesseta la lliura. Las de jardí á ral.

L' escandall del mercat del dia 4, fou:—Xeixa á 14'75 pessetas la quartera. —Forment á 13'75. —Mestall á 11'75. —Ségol á 10'50. —Ordi á 7'25. —Cibada á 6. —Espelta á 5. —Blatdemoro á 9'25. —Fajol á 8'50. —Fabas á 10'50. —Llegum á 12'50. —Fasols a 10. —Mill á 9. —Ciurons á 12.